

KSAN ÅRSMÖTESUTTALANDE

Skydda monopolet – trygga barns uppväxt

Att barn har rätt till en trygg uppväxt kan ses som en självklarhet, men så ser det tyvärr inte ut idag. 320 000 eller 15 procent av alla barn i Sverige påverkas negativt på grund av att ha vuxit upp med minst en förälder med alkoholmissbruk.

När Sverige gick med i EU 1995 fick vi genom en undantagsbestämmelse behålla alkoholmonopolet.

Nu ligger ett lagförslag om tillåtande av gårdsförsäljning av alkohol på regeringens bord. I korthet innebär förslaget att försäljning av alkoholdrycker som tillverkas i Sverige får ske vid sidan av Systembolaget. Gårdsförsäljning innebär dock inte att drycker måste säljas på en gård. Försäljningsställen kan öppnas var som helst. Två tidigare förslag har lagts ner då Systembolagets monopol hotas av ett sådant beslut utifrån EU-rätten.

KSAN, Kvinnoorganisationernas samarbetsråd i alkohol- och narkotikafrågor vill rikta fokus på barnens situation. Aktuell forskning visar med tydlighet på barns utsatthet när det gäller vuxnas alkoholkonsumtion. KSAN ser en risk att ännu fler barn och unga blir drabbade om lagförslaget om att tillåta gårdsförsäljning går igenom.

Det svenska alkoholmonopolet och Systembolaget är en viktig del i den svenska alkoholpolitiken. Systembolaget har ett ansvar för hela Sverige, inte bara för de som handlar i dess butiker. Uppdraget är inte att sälja så mycket alkohol som möjligt utan att sälja ansvarsfullt och utan vinstintresse. I uppdraget ingår även att ta ansvar för barn och anhöriga till personer med alkoholproblem. Anledningen till att Sverige vill begränsa tillgången på alkohol är att det gynnar folkhälsan. Det finns ett direkt samband mellan den totala mängden alkoholkonsumtion i ett land och dess effekter på folkhälsan. Forskning visar att ett monopol är ett effektivt verktyg för att begränsa alkoholens kostnader och skador i samhället.

En viktig del i Systembolagets arbete är forskning om alkoholens negativa verkningar och de avsätter därför 10 miljoner årligen till forskning.

Forskning om hur barn påverkas av att växa upp med föräldrar som dricker för mycket startade redan i början på 1900-talet. Sedan dess har en rad studier publicerats om olika psykosociala svårigheter som barn till föräldrar med alkoholproblem utvecklar, bland annat ökad hyperaktivitet, normbrytande beteende, depressions- och ångestsymtom, låg självkänsla och bristande impuls kontroll. Andra studier visar att dessa barn som vuxna även uppvisar en ökad risk för kriminalitet, ångest, depression, självmordsförsök och arbetslöshet.

Om Systembolagets monopol upphör ökar risken för en högre alkoholkonsumtion, vilket direkt skulle påverka kvinnor och barns hälsa på ett negativt sätt.

Vi i KSAN anser att det vore djupt olyckligt. Barn behöver samhällets skydd, då de inte själva kan ta sig ur en destruktiv uppväxt. Med tanke på de negativa konsekvenser för folkhälsan som ett upphörande av Systembolagets monopol får tar KSAN bestämt avstånd från lagförslaget samt påtalar vikten av förebyggande arbete för barn, unga och mammor som riskerar att hamna i skadligt alkoholbruk.

Antaget vid KSAN:s årsmöte 2024